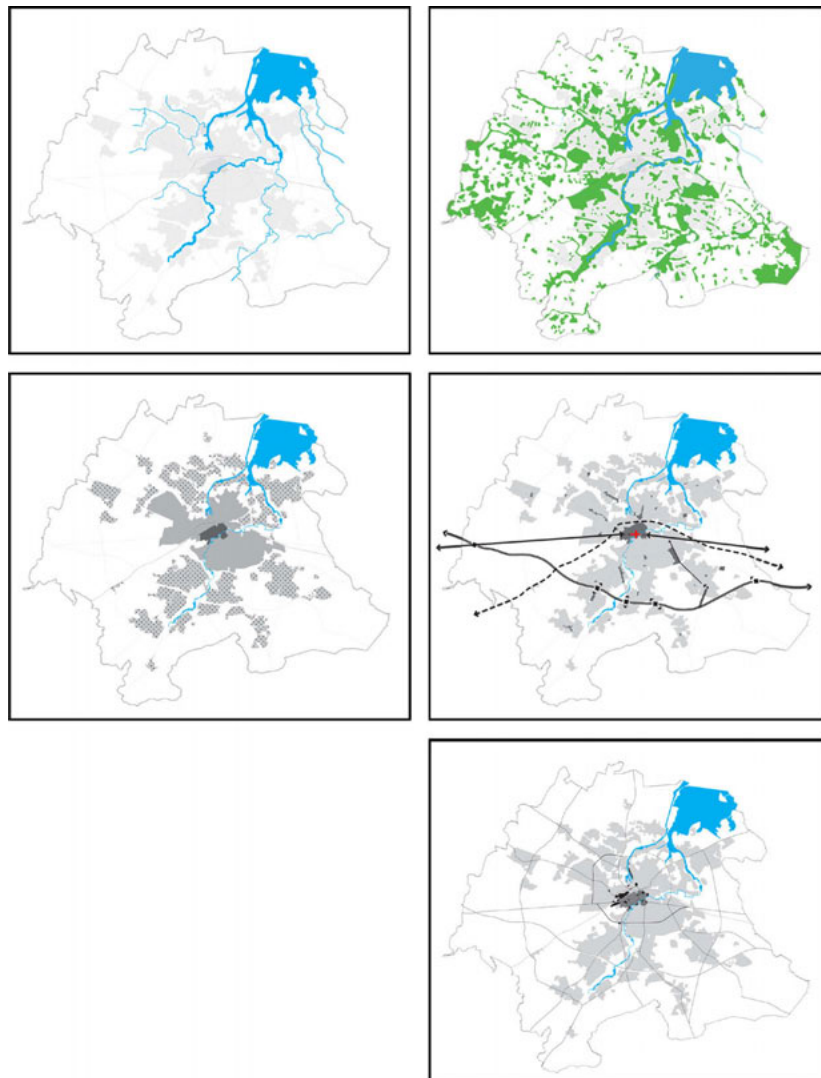

PLAN 09 ODENSE

PROJEKTFASE 2: BYENS BILLEDE

KOLOFON

PLAN09 - projektet:

"Udvikling af planprincipper som redskab til fornyelse af kommuneplanens rammedel"

- udarbejdet af Odense Kommune med Møller & Grønberg Arkitekter og Planlæggere tilknyttet som konsulent.

ODENSE KOMMUNE

Møller &
Grønberg

INDHOLD

2.0

1	MELLEMFORSPLANER	
2	BYENS BILLEDE	
2.0	INDLEDNING	s 4
2.1	BETYDNINGSFULDE TRÆK	s 6
2.2	BYENS OPRINDELSE /HISTORISKE RIDS	s 7
2.3	BYBILLEDE 1-5	s 12
2.4	PROCES OG METODE	s 18
3.	VÆRDIKORTLÆGNING	
4	PLANPRINCIPPER	
5	NYE KOMMUNEPLANRAMMER	
6	OPSAMLING/KONKLUSION	
7	GENERELLE BILAG	
	- PROGRAM	
	- INTERVIEWS	
	- MILEPÆL/TIDSPLAN	
	- ARTIKELSTOF	

BYENS BILLEDE

INDLEDNING

2.0

Projektet

"Byens Billede" er 2. fase i udviklingsarbejdet om mellemformsplaner i Odense kommune. Projektet er støttet af Plan 09 sekretariatet, som har til opgave at videreudvikle kommuneplanlægningen i Danmark. Det aktuelle projekt er påbegyndt i foråret 2008 og ventes afsluttet medio 2009.

På vej mod dette mål har projektet gennemløbet følgende faser:

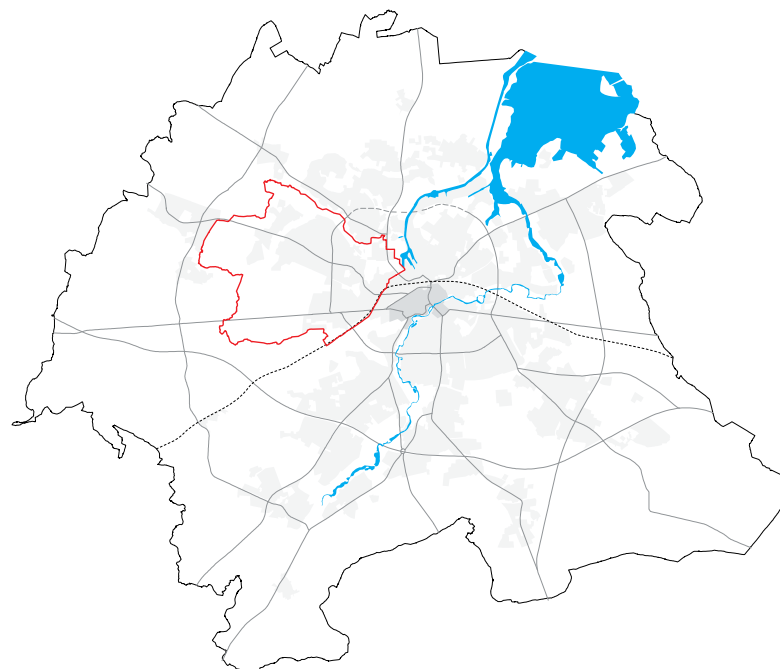
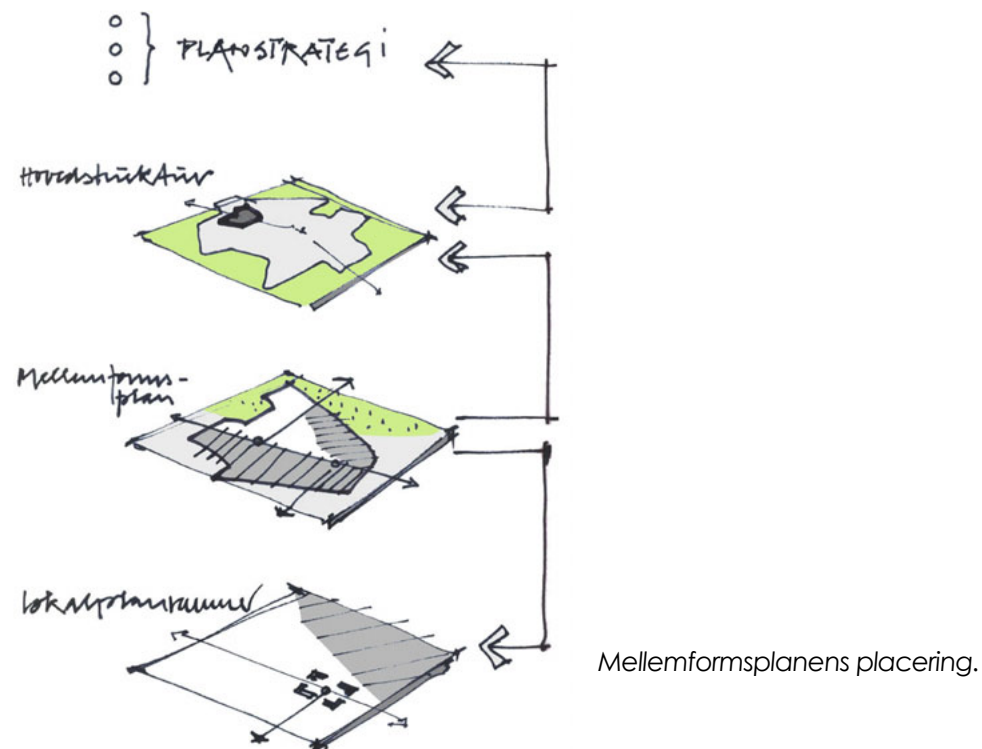
- 1 Mellemformsplaner, hvad er det?
- 2 Byens Billede

De følgende faser er:

- 3 Værdikortlægning
- 4 Planprincipper
- 5 Nye kommuneplanrammer

Denne fase i projektet handler om at etablere et helt overordnet og principielt billede af Odense by og nærmeste omgivelser. "Byens Billede" har således til formål

- At skærpe fokus på det samlede bybillede,
- At etablere en fælles "kurs" blandt byens offentlige planlæggere og evt. andre aktører inden for den fysiske planlægning,

Planområde 8
(vist med rødt).

BYENS BILLEDE

INDLEDNING

2.0

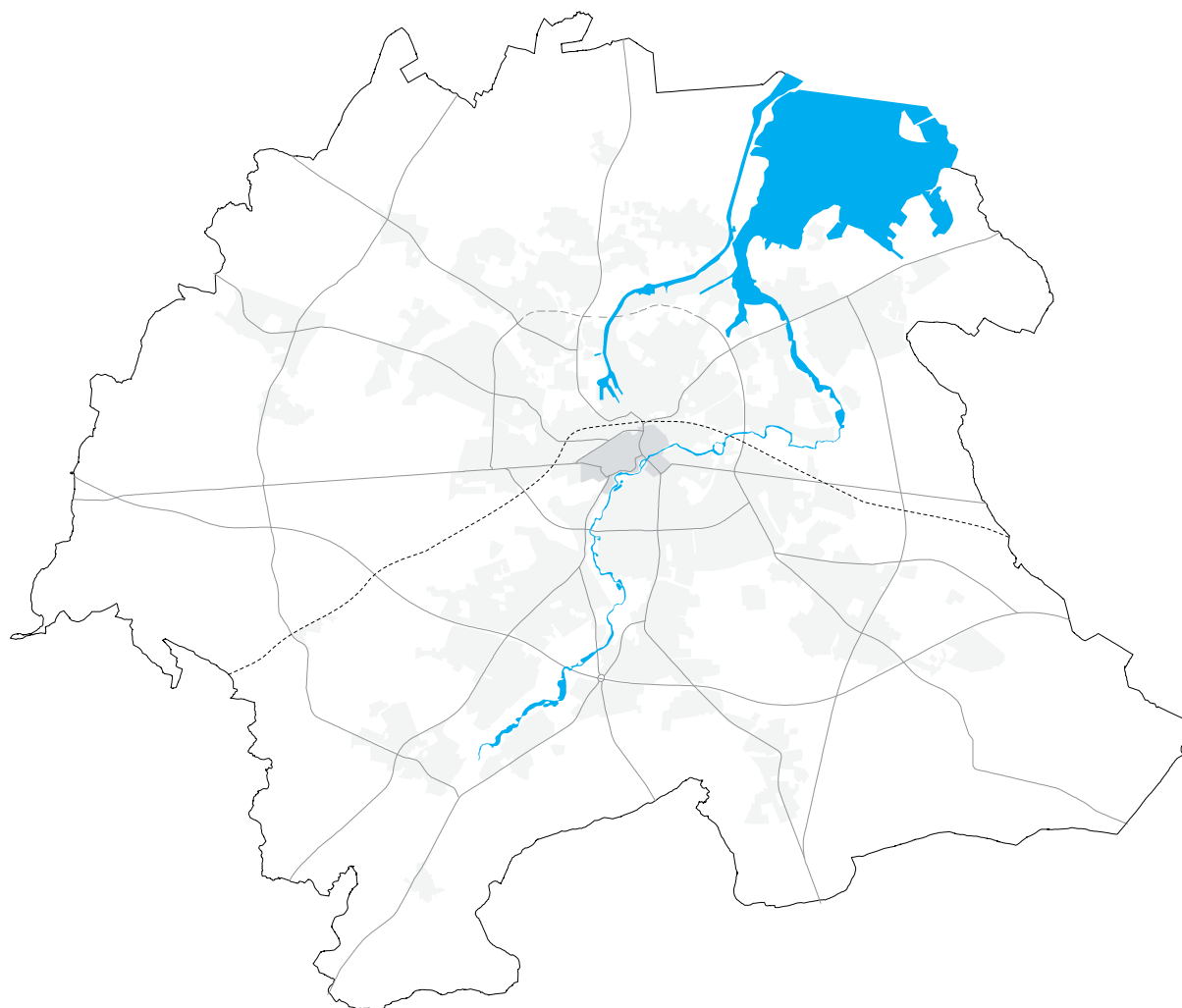
- At benytte dette billede som korrespondance mellem den overordnede planlægning (kommuneplanlægningen) og bydelsplanlægningen,
- At formidle en basal forståelse til borgere og andre lægfolk om de mest betydningsfulde træk i Odenses bybillede.

Skulle dette lykkes, vil det i sig selv være en kvalitet for fremtidigt planarbejde og aktuelt vil det bidrage til en forståelse af den bydel, som pilotområdet omhandler, delområde 8 i kommuneplanen.

"Byens Billede" er et forsøg på at danne et overordnet karakterfuldt billede af byen/kommunen. Det er et billede, der principielt ikke går i detaljer, men forbliver på et niveau, hvor det kun er de helt overordnede forhold i geografien, landskabet og byen der medtages.

I tilfældet Odense består Byens Billede af en lille historisk tegneserie samt af 5 betydningsfulde træk ved byen, træk der efterfølgende er søgt forenklet så det nærmer sig det diagrammatiske.

Det er disse 5 billeder der samlet set udgør Byens Billede.

Grundkort for de 5 bybilleder.

2.1

Betydningsfulde træk

Selv om Byens Billede er subjektivt i den forstand, at der er udvalgt nogle karakterer ved byen, som alle borgere i byen ikke nødvendigvis er enige i, måske endog egenskaber eller karakterer, som nogle direkte finder uden betydning, så har forsøget været at pege på nogle forhold, som de fleste kan genkende ved Odense. Vi har tilstræbt en vis objektivitet.

Den synsvinkel som er anlagt er, at de træk som fremhæves skal være af fysiske; de skal kunne ses med det blotte øje. Når dette kriterium er valgt, skyldes det at billedets funktion er at skabe et overblik til brug for den kommunale fysiske planlægning. (Forhold der har med økonomi, sociale relationer, miljø, kultur, kunst, uddannelse eller beskæftigelse er således ikke prioriteret i dette billede.)

Blandt de træk ved byen som er søgt fremhævet er valget faldet på landskabelige, infrastrukturelle og bebyggelsesmæssige forhold, fordi disse elementer tegner sig så tydeligt i byen og fordi vi som borgere og besøgende kan skabe os et overblik og en orientering ved hjælp af disse lidt forenklede linier i byen.

Det har således været vigtigt, at finde nogle ledelinier, der gav orientering i byen og måske tillige pegede tilbage i historien, for på den måde at gøre stedet specifikt og autentisk.

Foruden det forhold, at de valgte egenskaber ved billedet skal være af fysisk art og at de samme egenskaber skal kunne hjælpe til, at man kan orientere sig i byens store geografi, er det tillige et mål, at Byens Billede skal indeholde elementer, som man betragter som kvalitative og derfor vil forsøge at understøtte i en fremtidig planlægning. Når dette hensyn medtages, beror det på, at Byens Billede burde være en metaskærm, hvorpå man projicerer sine planstrategier og plandokumenter op.

Byens Billede er den fælles "spilleplade" for byens planlæggere; det er den fælles forståelsesramme. Det er det billede, som umiddelbart fortæller, at vi er i Odense og ikke i København, Silkeborg eller Randers.

Valget af byens hovedtræk sker således gennem 3 kriterier:

- Elementets tydelige fysiske tilstedeværelse,
- Elementets betydning for at kunne orientere sig i byen, og
- Elementets potentiale for at kunne fastholdes eller udvikles yderligere.

Det er værd at understrege, at Byens Billede IKKE er et nyt hovedstrukturkort. Hertil er oplysningerne alt for udvalgte og ikke dækkende for den kompleksitet af arealanvendelse, funktioner, landskabsforhold og andre elementer, som indbefattes i hovedstrukturen.

BYENS BILLEDE

BYENS OPRINDELSE / HISTORISKE RIDS

2.2

Byens oprindelse

Odense har etableret sig ved Odense Å langt tilbage i tiden. I første omgang lidt tilbagetrukket fra fjorden, senere med en større tilknytning til det åbne vand.

Vækstlag på vækstlag i byens udvikling har efterhånden udslettet mange spor fra dengang. Det billede vi kan danne os af Odense i dag har reminiscenser af spor tilbage i tiden. Men som med andre byer er det kun spor, man kan ane eller forfølge, hvis man har særlige forudsætninger og baggrundsviden.

For den almindelige borger i byen har ny bebyggelse, infrastruktur, anlæg og nye livsformer successivt udvisket sporene, der fører tilbage i tiden. Årsagen hertil er, at anlæg er gået tabt, at landskabet ikke har kunnet yde modstand mod byudviklingen og at den nyere tids byanlæg i skala overtrumfer den oprindelige bys skala.

Men enkelte forhold kan man måske stadig fornemme. De har stadig en vis fortællekraft i behold. De forhold bør principielt respekteres og understøttes. Derfor følger en kort beskrivelse af bydannelsen.

Geologi

Istidens bevægelsesretning og tilbagetrækningen i sydøstlig retning efterlader et terrænbillede, hvor det vest- og nord-

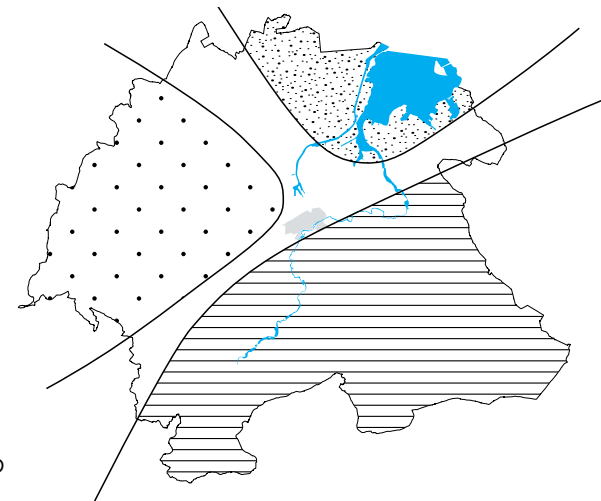

Fig. 1 Geologi og landskab

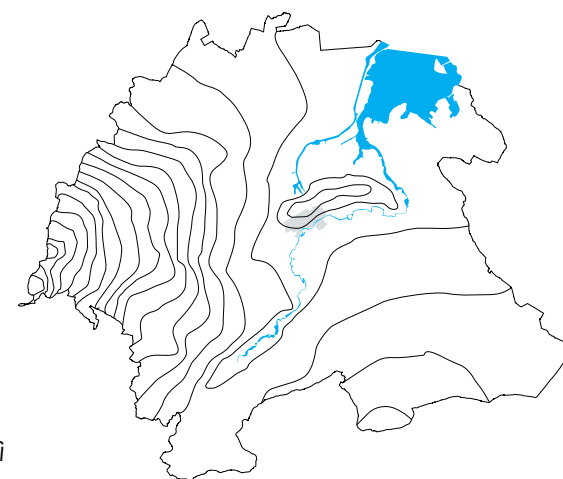

Fig. 2 Topografi

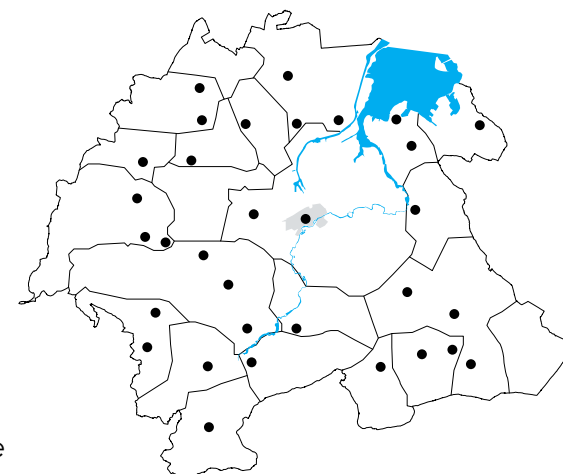

Fig. 3 Landsbymønster og sogne

BYENS BILLEDE

BYENS OPRINDELSE / HISTORISKE RIDS

2.2

vestlige område ender som et dødislandskab i et let kuperet bakkelandskab, mens det øst- og sydøstlige område afsluttes som et fladt og mere frugtbart morænelandskab. I overgangen mellem disse to landskaber indlejrer byen sig i "deltaet" nord for Odense å (se Fig. 1).

Terræn

Topografisk befinder den tidligste by sig på en smal, langstrakt lille bakke, der blot hæver sig en halv snes meter over omgivelserne. Fra bakken falder terrænet svagt til alle sider. Bakken ligger nord for åens slyngede forløb.

I et større landskabsbillede viser kurvekortet, at landskabsformen er lidt mere knudret i den vestlige del og ligger lidt højere her. Der er et svagt naturligt terrænfald mod fjorden, som også gør sig gældende i den sydøstlige del af Odense (se Fig. 2).

Landskab

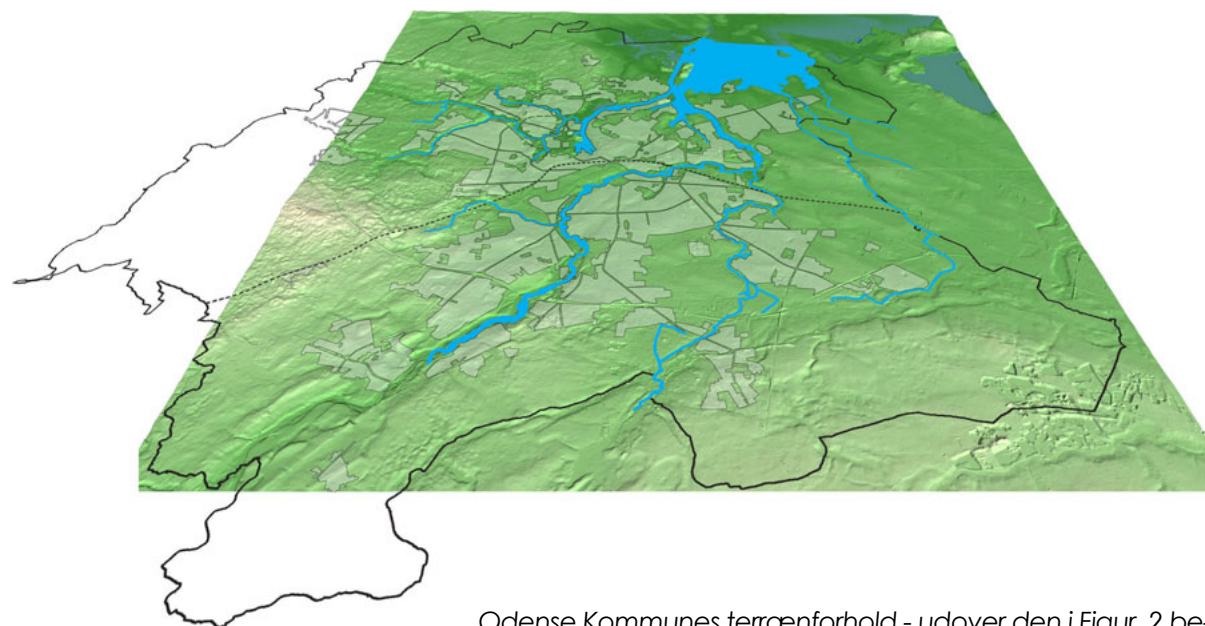
I konsekvens af det geologiske billede fremstår det vestlige område som et landskab med en del småskove og lidt magre jorde; det nordlige forbliver med lave strandenge, der glider ud i fjorden og det østlige/sydøstlige bliver den flade og mere frugtbare landbrugsjord.

Landskabets deling i øst og vest genfindes i dyrkningslandskabet, som i øst domineres af agerbrug, mens kvægholdet

er mere udpræget mod vest og fiskeriet naturligt knytter sig til fjorden i nord.

Bebyggelse

Bebyggelsen lægger sig efter dette mønster, idet gårdene overvejende placerer sig i øst, mens bosætningen i vest er langt mere spredt og spinkel, her hvor skoven samtidig dominerer. Gårde bliver succesivt udgangspunkt for de efterfølgende landsbyer, som dannes. Landsbyerne bliver dog med tiden nogenlunde jævnt fordelt, dog med den lille forskel, at de større landsbysamfund tydeligvis ligger mod øst, mens de små byer og enkeltgårde ligger mod vest.

Odense Kommunes terrænforhold - udover den i Figur. 2 beskrevne topografi, markerer ådalene sig tydeligt i landskabet.

BYENS BILLEDE

BYENS OPRINDELSE / HISTORISKE RIDS

2.2

Landsbyerne knytter sig til mere end en snes sogne (se Fig. 3), der i flere århundreder udgør de administrative enheder og til dels også forklarer byens vækst i flere retninger og i spredte punkter. Dette dog først i nyere tid.

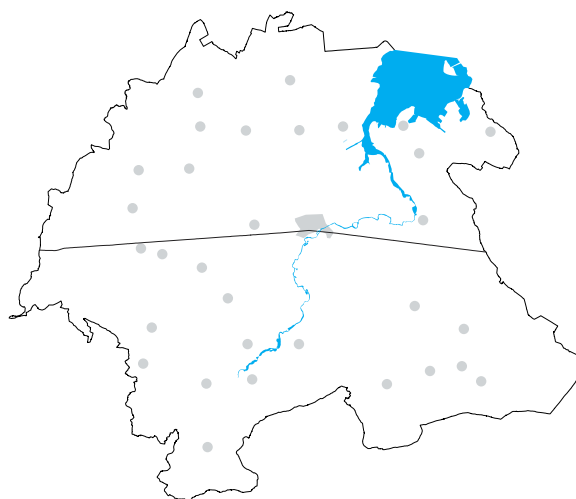
Det historiske rids

-viser, at det geologiske billede, landskabets oprindelse og den tilkomne bosætning understøtter hinanden og forklarer hinanden. Men når det kommer til de faktiske fysiske træk i by og på land kan man ikke påstå, at det oprindelige skel mellem øst og vest i byen udmærker sig i det aktuelle fysiske billede.

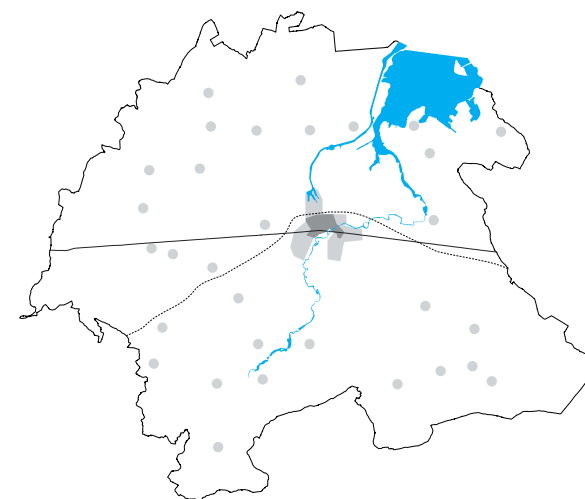
Men det historiske forløb antyder dog vigtigheden af Odense Å og dens "bifloder", som vigtige skel i landskabet. Desuden at bykernen har været spændt inde mellem å og det senere jernbaneterræn og at Odense som centerbyen på Fyn har sendt sine livliner ud i landskabet, primært som landeveje mod øst og vest, men tillige mod sydøst og sydvest.

Byens udvikling

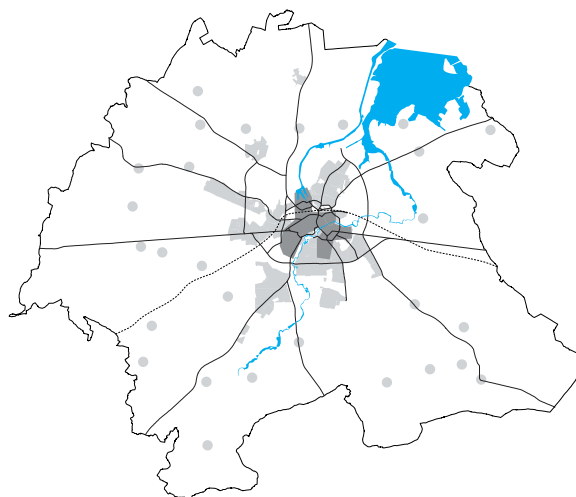
Byen som samlet fysisk formation har taget sin begyndelse lige nord for åen, dannet på en lille langstrakt bakke med fald til alle sider. Her lå byen beskyttet i flere århundreder og med rimelige besejlingsforhold ad Odense å mod fjorden.

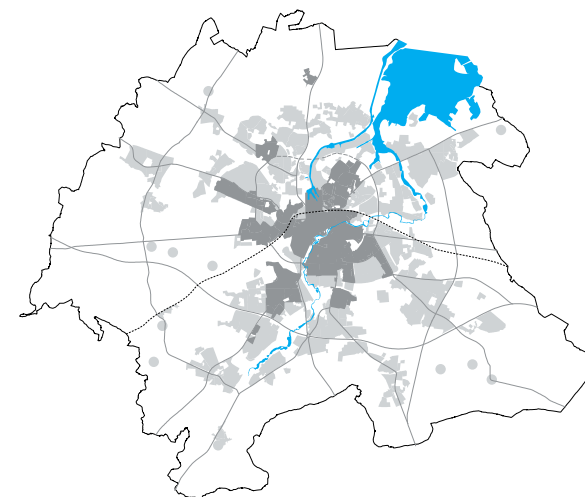
Byudvikling fra ca. 1800

Byudvikling fra ca. 1900

Byudvikling fra ca. 1940

Byudvikling fra ca. 2000

BYENS BILLEDE

BYENS OPRINDELSE / HISTORISKE RIDS

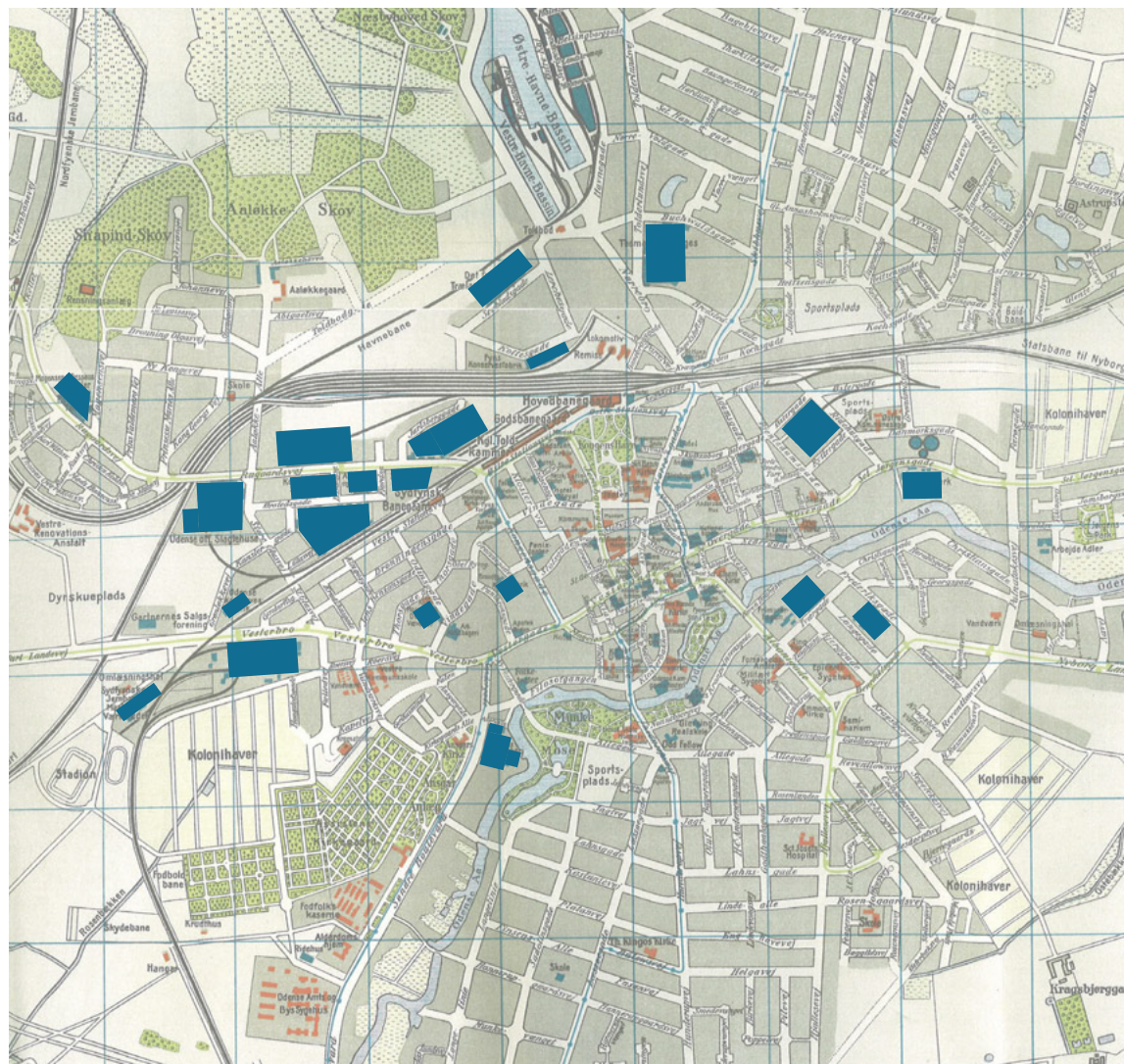
2.2

Først i 1800-tallet vokser den dels mod nord for at få mere direkte forbindelse med fjorden; desuden mod øst og syd til hhv. Nyborg og mod Svendborg. Bykernen er stadig ganske lille.

I slutningen af 1800-tallet sker en betydelig vækst forårsaget af industrialiseringen. Større virksomheder lægger sig omkring byen og byen selv vokser i de følgende år udad i alle retninger. De tætte arbejderkvarterer som kendes fra andre danske byer, omformes her til lavere gadehuse, rækkehuse og få karreer, men i en langt mindre skala end det almindeligvis kendes. Havebyen tager form tæt på bykernen.

I midten af 1900-tallet vokser tillige nogle af de omkringliggende landsbyer. De bliver udgangspunkt for en "lokal" urbanisering" med hjemstavn i det lokale sogn. Hovedparten af landsbyerne vokser dog ikke, idet Odense er den altdominerende by på egnen.

Omkring 1940 var Odense Danmarks største industriby efter København. Udbygningen af industrien i Odense startede forholdsvis sent. Efter at industrien først havde udviklet sig i baggårde og sidehuse i bykernen blev Glasvejkkvarteret etableret som det første deciderede industriområde i 1870'erne.

Odense bymidte omkring 1940. De blå felter angiver industrierne, som tydeligvis lægger sig som en krans omkring bykernen, dog med en overvægt ved bane og kanal/havn.

BYENS BILLEDE

BYENS OPRINDELSE / HISTORISKE RIDS

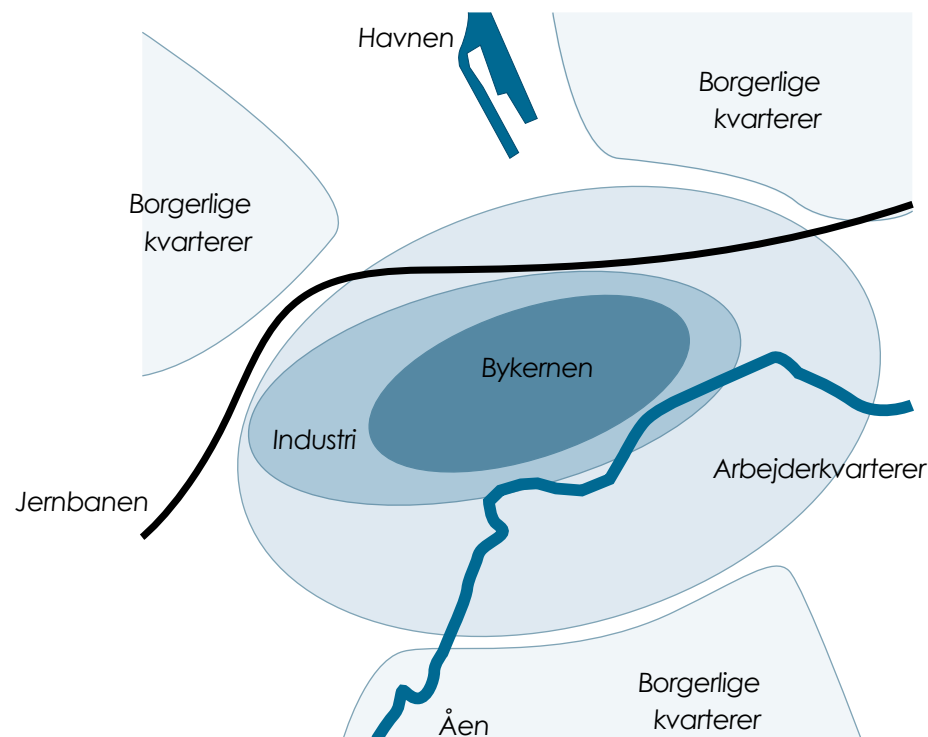
2.2

Etableringen af industriområderne omkring Odenses bykerne kan ses som et mønster af cirkler modificeret af terrænet og af særlige lokaliseringsfaktorer. Cirklerne består af bykernen, industrien, arbejderkvarterer, borgerlige kvarterer og pendlerområdet. De fysiske og funktionelle strukturer, som særligt har modificeret Odenses udvikling, er åen, havnen og jernbanen.

Åen har været udnyttet til industri tæt på bykernen. Længere opstrøms er der etableret en papirfabrik. På den naturskønne mellemstrækning er etableret borgerlige boligkvarterer. Odense Havn har med sin 8 km lange kanal for at komme tæt på bykernen givet Odense en særlig struktur. Jernbanen, som første gang blev etableret i 1865, har medført et stort flodleje eller netværk af spor og tilknyttede industrier, som fortsat er karakteristisk i byens udvikling.

Omkring år 1990-2000 har byen fortsat en koncentreret bykerne, uden på denne nogle gamle, udrangerede industrianlæg og uden på dette lag spreder den lave haveby sig, helt overvejende med åbenlav boligbebyggelse. De urbaniserede felter hænger ikke sammen, men ligger som enklaver i landskabet, i flere tilfælde som enklaver, der udspringer fra de gamle landsbyer og indordner sig under den tidligere sognestruktur.

Således er det gamle landsbymønster og de administrative sognegrænser forhold, der er med til at forklare den åbne og spredte byformation, som er så karakteristisk for Odense.

De fysiske og funktionelle strukturers betydning for Odenses udvikling.

BYENS BILLEDE

BYBILLEDE 1-5

2.3

BILLEDE 1 - Det blå delta

Som de fleste andre danske byer er Odense opstået ved vandet, i dette tilfælde i overgangen mellem å og fjord.

Åen har sit udspring mod syd og bevæger sig i et stærkt bugtet forløb diagonalt ind gennem byen frem til fjorden, hvor den forsvinder i den store lavvandede flade, som fjorden udgør.

Havnen er på sin vis en sidegren til dette forløb, opstået som en kunstig skabt kanal, der bringer fjordens vand tæt på bykernen. Kanalen afsluttes i havnebassiner og skarpe indfatninger, som det kendes fra mange fjordbyer. Man kan sige, at kanalen ender blindt og havnen er bundproppen. Der hvor kanalen munder ud i fjorden og tilsvarende hvor åen har sin udmundning bliver fjorden bredere; byen viger tilbage og fjordlandskabet trænger ind mod byen.

Åen, havnen og fjorden udgør et af de basale billeder af Odense. Sammen med de andre vandløb danner de tilsammen et blå delta med udmundning i fjorden. Deltaet er om noget karakteristisk for Odense by. Deltaet er skellinier i landskabet, der selv efter 200 års urbanisering står klart, sine steder understøttet af bevoksning og terrænforhold. Det er et unik billede, som ikke kendes i samme omfang fra andre danske byer.

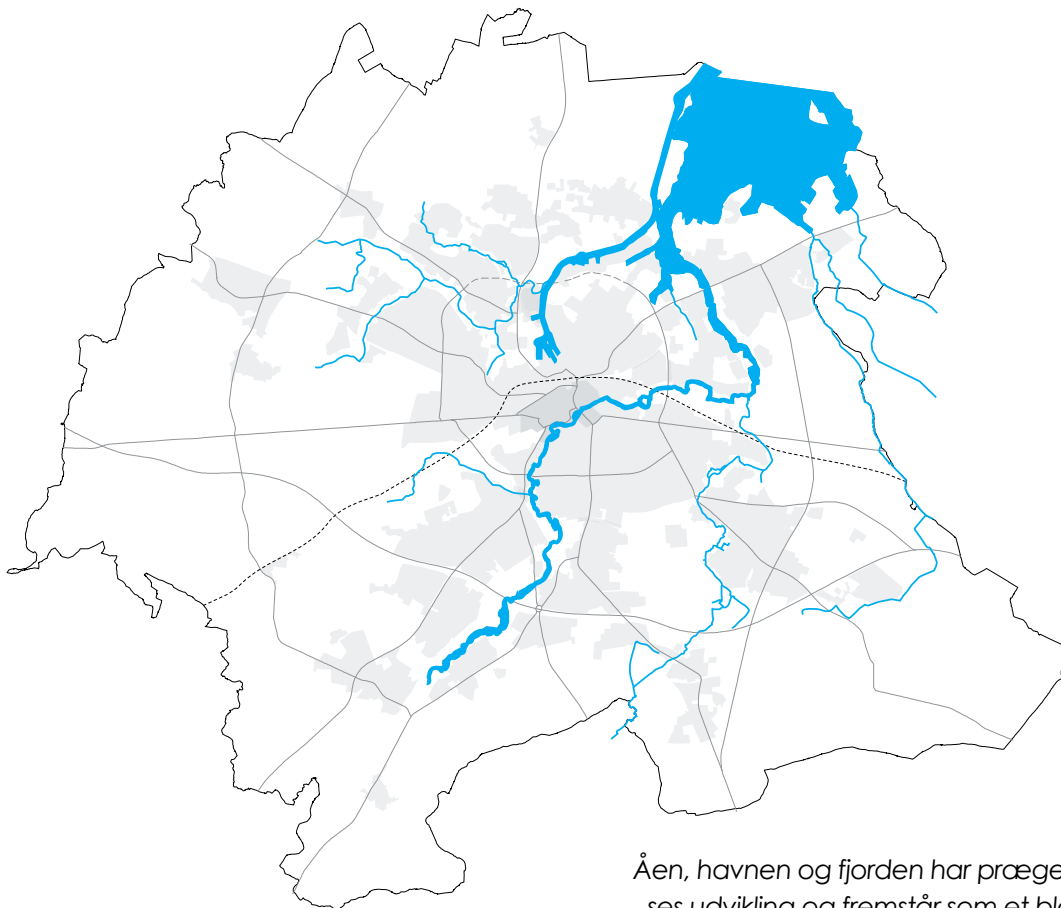
Selvom alle å-strækningerne ikke er lige velbevarede og sine steder måske har en bagsidekarakter, er dette netværk af

vandveje særdeles værdifuldt for byen. Samtidig er det træk, der adskiller bebyggelser og bebyggelsestypologier og dermed indirekte forklarer, hvorfor bebyggelsesformerne skifter karakter eller er udbygget på forskellige tidspunkter. Åen har i mange henseende været den naturlige grænse i landskabet.

Åløbene er tillige orienteringsgivende. De er med til at strukturere

byfladerne og i sig selv er åløbene med nærmeste omgivelser desuden smalle rekreative korridorer, som på sigt kan udvikles yderligere. Hermed forenes et orienteringsgivende/strukturerende og et rekreativt hensyn.

Dele af åløbssystemet er ikke eksponeret tilstrækkeligt og ej heller overalt offentligt tilgængeligt. Heri ligger et betydeligt potentiale.

Åen, havnen og fjorden har præget Odenses udvikling og fremstår som et blå delta.

BYENS BILLEDE

BYBILLEDE 1-5

2.3

BILLEDE 2 - Byens kant

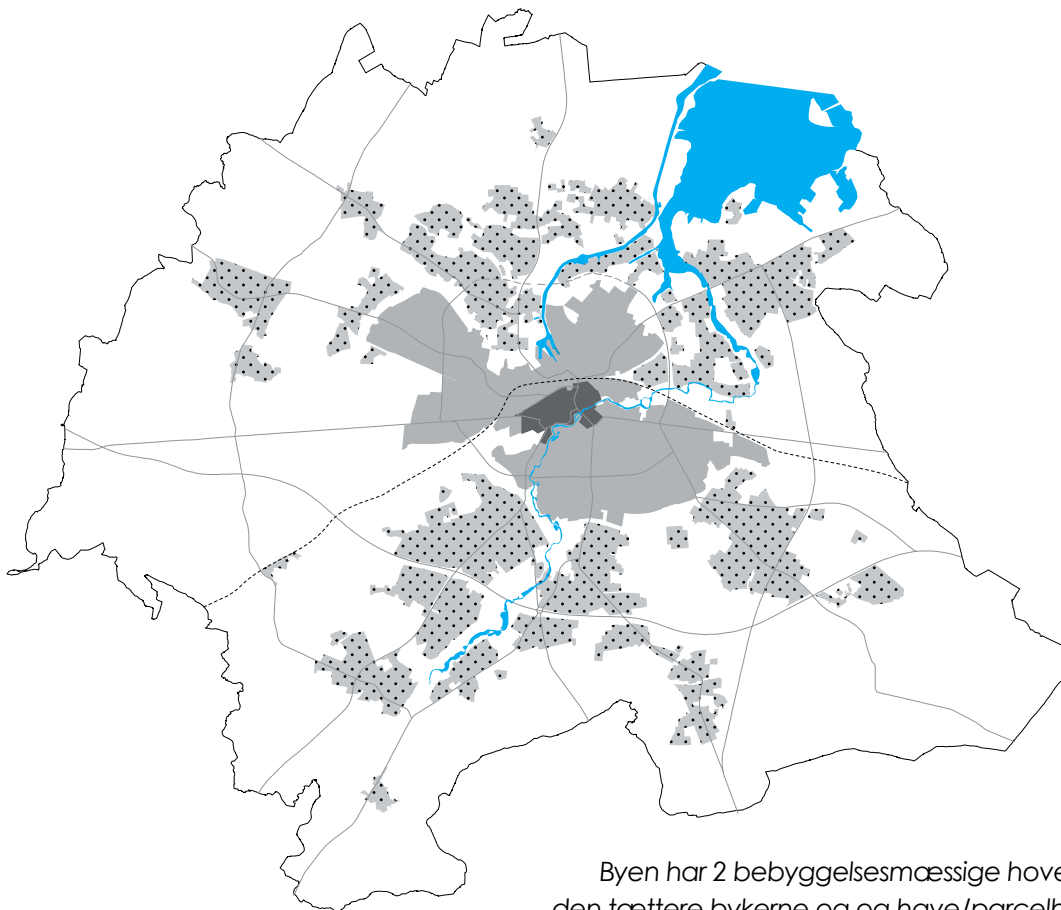
Byen har en nogenlunde cirkulær udbredelse, da den ikke har været begrænset af kraftige landskabelige modstandslommer. Men karakteristisk for byens samlede formation er, at den kun inde i kernen er tæt og sammenhængende. Byen er som få meget spredt og fragmenteret, hvilket betyder, at landskabet siver ind fra alle sider.

Den porøse kant er karakteristisk for Byens Billede. Odense by glider successivt over i de mindre landsbysamfund, som befolker omegnen. Disse småsamfund har historisk befundet sig nogenlunde tæt på hovedbyen. Og omvendt er Odense i sig selv en lav by, hvilket har bevirket, at den breder sig ud i landskabet. Således er det åbne landskab mellem Odense og omegnsbebyggelserne kun små pauser i det urbane. Hvornår er man i selve Odense, hvornår i Blommelyst, Vejrup eller Pårup?

Den porøse kant omkring Odense er et særkende for byen. Det er opstået omkring flere af de gamle landsbyer, som er kernen i flere af de forstadsprægede bebyggelser. Det porøse billede understreges tillige ved, at vandvejene skiller de enkelte bebyggelser. Den porøse bykant har til dels også sin forklaring i de administrative inddelinger, som var gældende helt op til 1970.

Dette "løse" bybillede bør ikke ændres radikalt. Som en åben, lav by skaber byen sig en overordentlig stor overflade mod landskabet og etablerer et by-landskab, som bliver og vil blive udnyttet af bybefolkningen til rekreative formål.

Billedet kan tydeliggøres i en kommende planlægning.

Byen har 2 bebyggelsesmæssige hovedtræk - den tættere bykerne og og have/parcelhusbyen.

BYENS BILLEDE

BYBILLEDE 1-5

2.3

BILLEDE 3 - Det grønne netværk

Det komplementære billede til den porøse bymasse, byens kant, er de landskabelige forgreninger, som trænger ind mod bymidten.

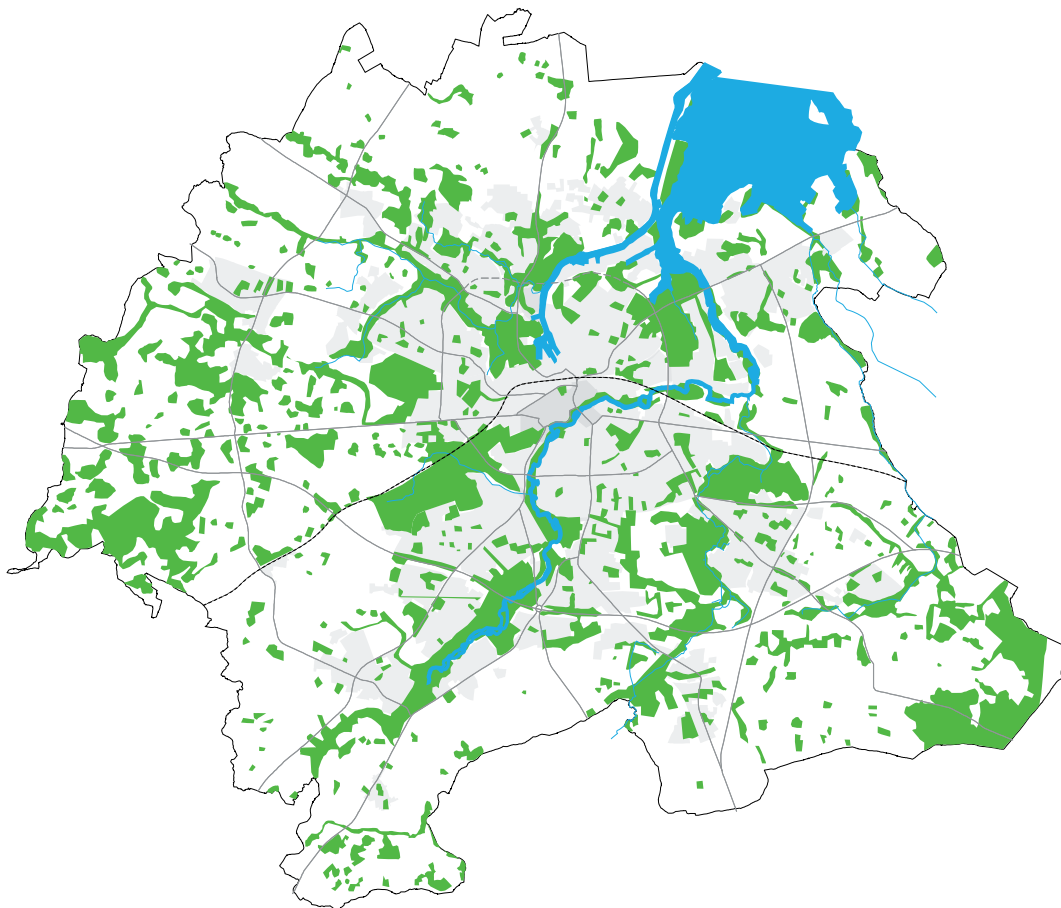
Flere af disse landskaber har form af kiler eller korridorer, som søger mod bymidten og fjorden, ledt på vej af det blå delta. Blåt og grønt følges ad i mange tilfælde. Landskabet kommer på denne måde bemærkelsesværdigt tæt på bykernen - og i form af Odense Å næsten gennemskærer den. Især fra vest trænger landskabet tæt ind omkring de løse byflader. Tunnel-dale, vandløb og skovpartier blander sig med den løse bebyggelse. Landskabet er til denne side mere oplevelsesrigt og kan i nærområderne til det urbane raffineres yderligere.

Foruden disse "korridor"-landskaber suppleres det grønne netværk af større grønne felter, som placerer sig løsrevet i forhold til bebyggelserne, men er det dominerende offentlige landskabsrum i randzonen af byen.

De viste grønne landskaber er landskaber som ikke er rene dyrkningsområder, men primært har en rekreativ funktion.

Det landskabelige potentiale i disse områder er stort og kan i fremtidig planlægning koordineres yderligere med byudviklingen, især hvor der er tale om offentligt eje. de er bebyggelsernes store baghaver.

Det næsten strukturløse netværk af grønne områder i Odense Kommune. Grønne områder langs åløb, havnen og fjorden tilnærmer sig som eneste en gennemgående struktur.

BYENS BILLEDE

BYBILLEDE 1-5

2.3

BILLEDE 4 - Byens infrastruktur

Set i det regionale perspektiv er byens hovedretning ændret over de sidste 40-50 år. Før i tiden var hovedbevægelsen i byen fra centrum og mod havnen samt fra centrum og mod oplandet i øst, syd og vest. Odense var den store oplandsby. I dag underbygger de tre hovedfærdselsårer, jernbanen, Middelfart/Nyborgvejen og motorvejen, at bevægelsen ud af byen peger mod øst og vest.

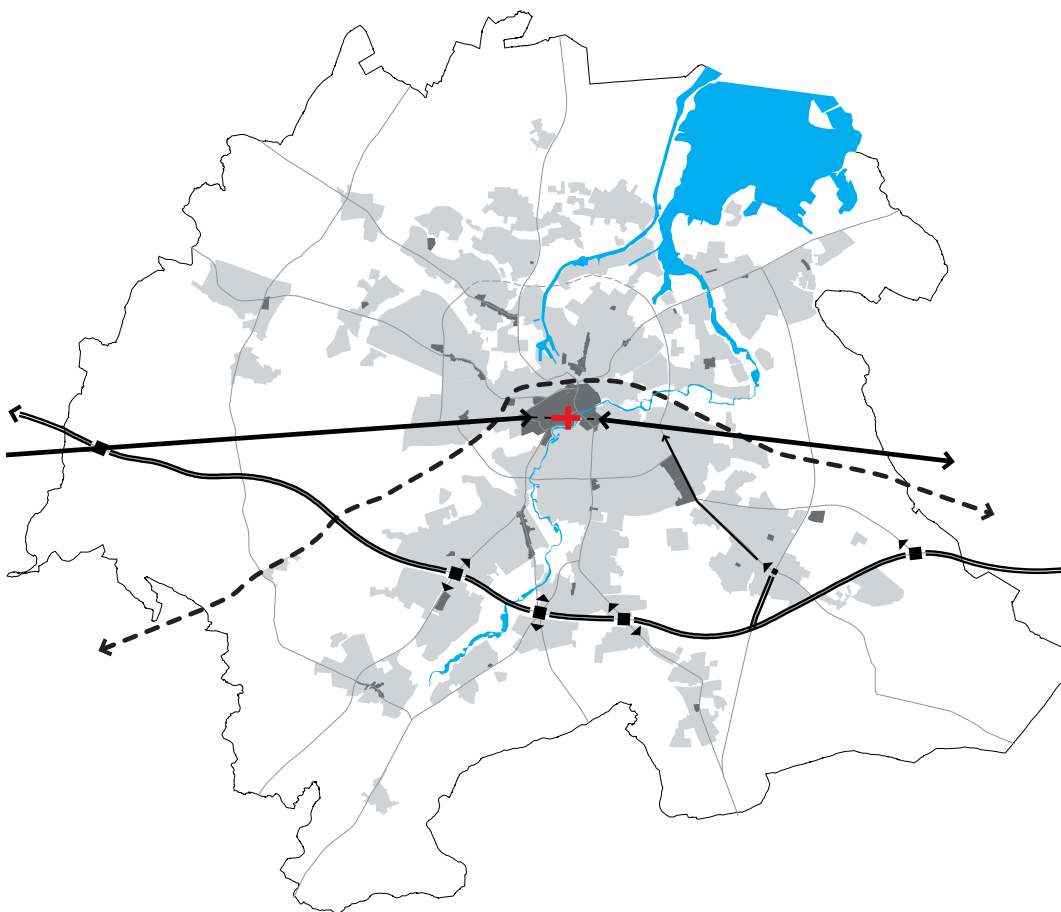
Denne hovedretning er øjensynlig ved bevægelsesmønsteret, hvis man opgør det statistisk, men hovedretningen er også tydelig som spor i landskabet:

Nyborg-Middelfartvej ligger som to rette linier, der peger ret mod domkirken, hvis spir anes i baggrunden. Jernbanen har med sit store terræn og delvis underscænkede profil markeret sig tydeligt i landskabet, så tydeligt, at bebyggelsen har svært ved at overskride denne grænse. Og motorvejen er både i bredde og ved sin støjbelastning en markant trafikåre, der nok løber i sydkanten af byen, men som har tendens til at afskærer de sydfor liggende bebyggelser, som værende udenbys.

De tre linier er på ingen måde parallelle, men sammen beskriver de en bevægelsesretning, som siger noget om Odenses placering i det store Danmarksbillede.

Disse linier må nødvendigvis suppleres af den store og imponerende Ørbækvej, der ret beset fungerer som den store syd fra kommende fødelinie til byen.

Banen, den gamle hovedvej samt motorvejen danner 3 særlige barrierer/opdelinger og giver et markant øst-vestgående træk for byen

BYENS BILLEDE

BYBILLEDE 1-5

2.3

BILLEDE 5 - Byens skala

Dette bybillede er mere close-up end de øvrige. Det skyldes at der er et udviklingstræk ved byen, som ikke er tydeligt i den store kommuneskala, men som de fleste odenseanere er sig bevidst, når de bevæger sig i de indre bykvarterer.

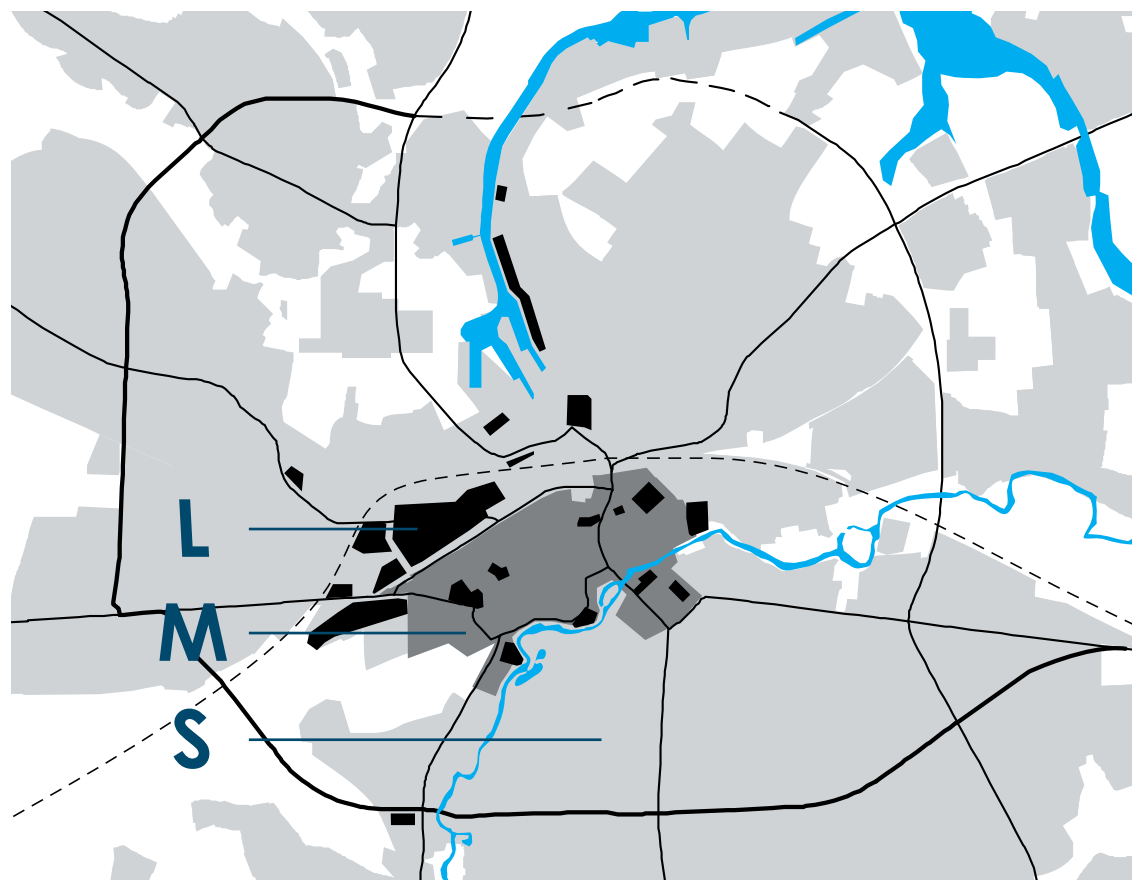
Set indefra, dvs. fra domkirken eller rådhuspladsen er bykernen en sammenhængende struktur med gadehuse i 2-3 etagere og lukkede gårdrum inde bagved. Denne ret lille bykerne (som delvis er amputeret af Thomas B. Thrigesgade) har en udpræget Medium skala.

I kanten af denne struktur, som er flere hundrede år gammel, lejrer sig nogle monolitter i form af større industrianlæg, bryggeri, slagteri, klædefabrik, frøfabrik etc. Disse opstår med industrialiseringen i slutningen af 1800-tallet. De ligger i dag inde i den samlede bymasse som små borge, men tydeligvis som storskala-monolitter på grænsen til den ydre by. Disse anlæg er hjørnestenene i Odenses industrielle udvikling. Og selv om de i dag ikke længere fungerer som sådan, er de mindesmærker om den tid, hvor industribyen Odense havde sin storhedstid. Og som bygningsanlæg er flere af dem tillige interessante og vil som sådan stadig tegne sig i bymidtens profil.

Først uden for disse industrianlæg breder det store bytæppe sig, et bytæppe, som

ganske vist har nogle større bygningskomplekser, specielt omkring Ørbækvejen, men som i al væsentlighed består af enfamiliehuse side om side; mange opført efter havebyideen fra England omkring 1900-tallet. Hele dette tæppe kan betegnes som Small i det store kommunebillede.

Bykerne er lille og i medium. Forstaden, bytæppet er stort, særdeles stort, men skala er Small. Mellem Medium og Small kiler byens Large-skala sig ind som en delvis ring omkring bykernen.

I billedet fremhæves den store skala, hvor den slår fra i forhold til den mindre skala. Havneindustriene, industriene langs jernbanen og enkelte mere "løse" bygninger er fremhævet.

BYENS BILLEDE

BYBILLEDE 1-5

2.3

Piktogrammer

De 5 geografibestemte gengivelser af byens hovedtræk, dokumenterer nogle væsentlige træk ved byen ligesom de foran liggende udviklingsbilleder angiver den historiske sokkel, som bydannelsen står på.

Ved at øge abstraktionsniveauet og forenkle billedsproget opnås en tydeliggørelse, som alt efter temperament kan gøres mere sublim.

Med forenklingen følger muligheden for at fastholde alle 5 billeder på en gang.

Således er de viste 5 bybilleder omsat til piktogrammer, der tilsammen tegner Byens Billede.

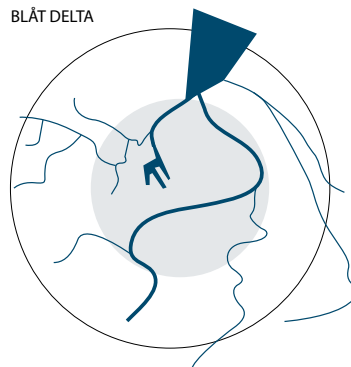
Billederne er indsat i en prioriteret rækkefølge, udvalgt efter tyngde og historisk forankring.

Piktogrammerne tegner ligesom de naturtro bybilleder enkelte lag i byens "arkæologi". De spiller umiddelbart sammen, supplerer hinanden. De kan benyttes enkeltvis og rækkefølgen kan byttes om i det øjeblik man træffer en overordnet planlægningsmæssig beslutning, der understøtter eller nedtoner et eller flere af de udvalgte træk.

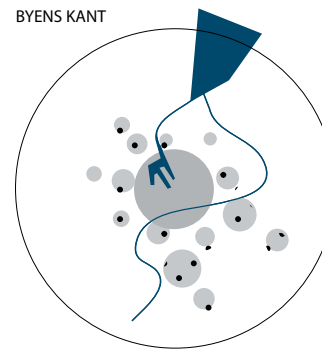
Både piktogrammerne og de underliggende bykort er til stadighed under udvik-

ling - men ikke dag ind og dag ud. Det er samtidig stabile billeder, der har og bør have en vis levetid.

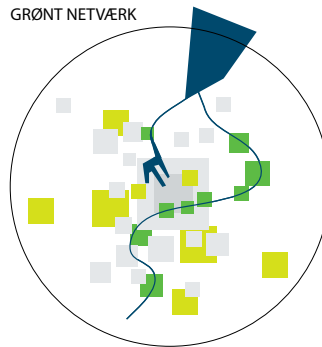
1 BLÅT DELTA

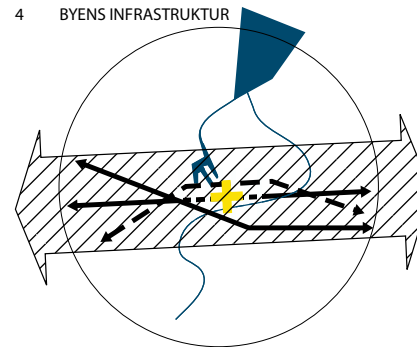
2 BYENS KANT

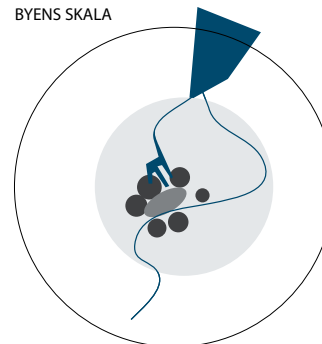
3 GRØNT NETVÆRK

4 BYENS INFRASTRUKTUR

5 BYENS SKALA

2.4

Metode

Arbejdet er udført af en arbejdsgruppe, som alle er aktører indenfor den kommunale forvaltning samt en planlægningskonsulent.

Arbejdet er udviklet over en mini-workshop samt efterfølgende bearbejdningsarbejde af konsulent og arbejdsgruppe. Materialet er kontrolleret af kommunale planlæggere, herefter færdigredigeret af konsulent.

De enkelte medlemmer i arbejdsgruppen er af konsulent anmodet om at fremkomme med deres eget subjektive billede.

Efter dette arbejde er der udført en workshop, hvor der er foretaget sammenligninger mellem skitserne, hvoraf det også fremgår, at der næppe findes ét autoriseret billede af byen, men at dette billede dels er personbestemt og dels er afhængigt af, hvilket fokus man anlægger. Således fremkommer uens resultater af bybilledet.

Bybilledet kan også i nogen grad være påvirket af, hvor nøje et kendskab man har til byen og hvilket fagligt eller andet ståsted, man har. Endelig præges billedet naturligvis også af den enkeltes grafiske fremstillingsfacon.

Gennem drøftelser i arbejdsgruppen har man sluttelig valgt at prioritere 4 billeder, vel vidende at man har udeladt flere forhold, som kunne medtages om byens fysiske billede. Billederne er suppleret af en forhistorie om byens udvikling.

Workshop

Der stilles en opgave til hver planmedarbejder i arbejdsgruppen, i alt 6, med det formål at få alternative bud på Odenses bybillede.

Opgaven var følgende: Udtegn på et A3-ark - og gerne uden fast målforhold og evt. uden ajourføring med et faktisk kortgrundlag - de træk ved byen, som man finder mest betydningsfulde og som fortæller noget væsentligt om Odense.

Udtegningernes grafiske kvalitet er i første omgang underordnet.

Det er op til hver enkelt at fremhæve de træk, som man finder mest relevante.

Det tegnede billede udelukker ikke, at man medtager forhold, som er af funktionel art, af historisk betydning eller har en mere social eller mental karakter. Dog skal billedet til syvende og sidst både kunne genkendes og udtrykke noget fysisk ved byen, fordi billedet fremadrettet skal bruges i denne sammenhæng.

BYENS BILLEDE

PROCES OG METODE

2.4

På baggrund af de udførte tegninger gennemførtes en diskussion af

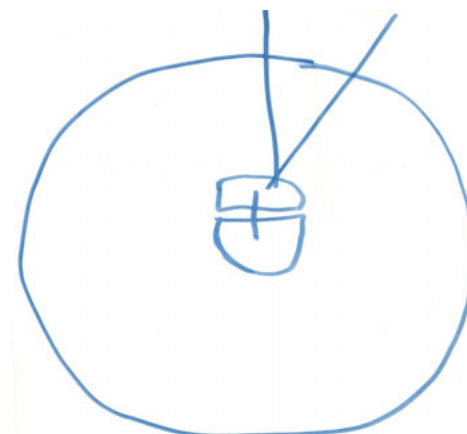
- Billedernes objektivitet/genkendelighed
- Fælles træk ved byen
- Manglende træk i byen
- Uoverensstemmelser mellem billederne

Billederne illustrerer tre forskellige holdninger til bybilledet, forhold man skal kalkulere med, når de endelige billeder udtegnes:

- Det neutrale/"autoriserede" billede
- Det personlige/det indfølelse billede
- Det vilde billede("forhåbningens billede")

De forhold der skal medtages i Byens Billede, skal som hovedregel udspringe af og relatere sig til fysikken og evt. det funktionelle, i den udstrækning, at det funktionelle kan eksponeres i tegning.

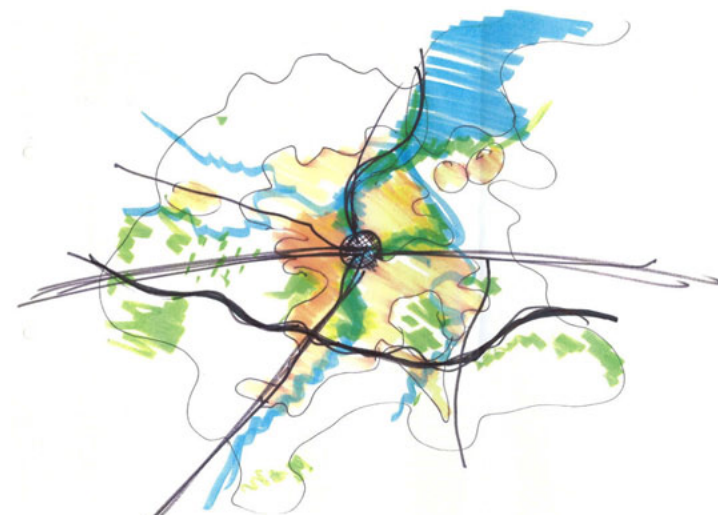
Det personlige og det vilde billede anvendes ikke som udgangspunkt, men disse illustrationer benyttes til at understøtte og forstærke det "autoriserede" syn på Byens Billede. Det er det autoriserede, genkendelige og "objektive" bybillede der eftersøges.

Skitse som pga. sin enkelthed udviser en vis grad af neutralitet.

Skitse som gennem tilføjede attributter udviser et personligt billede.

Skitse som et villet billede på Odense.

BYENS BILLEDE

PROCES OG METODE

2.4

De tydelige fælles træk er:

- Havnen og fjorden
- Bykernen
- Byafgrænsningen
- En øst-vest-gående vejlinie
- Enklavebyen ("øer")
- Motorvejen
- Den grønne struktur

De tydelige afsavn ved Byens Billede kunne være:

- Åen
- Jernbanen
- Landmarks
- Bebyggelsesstruktur/typologi/profil
- Skalaforhold

Differencer i de udtegnede billeder kan være:

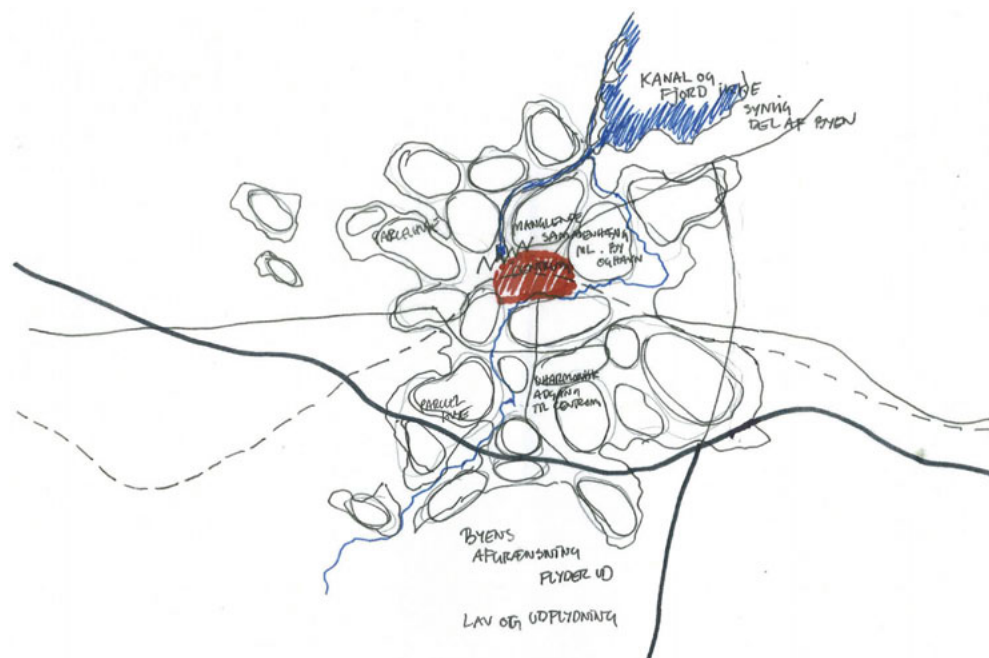
- Bykernens placering
- Vejnettets betydning
- Det grønnes betydning og placering
- Byens grænse

Sammenfattende viser workshoppen og de producerede billeder, at der fremkommer forskellige resultater, som både synes at være betinget af en personlig holdning, af den baggrund og beskæftigelse man har og om man tilstræber et "neutral" billede eller et billede, der søger mod en bestemt fremtid.

Lidt overraskende er det, at der synes at være flere betydende træk i byen, som man tilsyneladende fravælger. Blandt

disse er åen, som den tynde ledelinie gennem byen efterhånden helt reduceret i folks bevidsthed til trods for at den på mange måder er byens oprindelse. Det samme gælder jernbanen, som har et stort delta midt i byen og som er en tydelig barriere i bybilledet. Ligeledes, men mindre overraskende, er fraværet af en bebyggelseskarakteristik.

Omvendt kan man undre sig over, at motorvejen spiller en så stor rolle. Dels er den af forholdsvis ny af dato, dels ligger den på store strækninger delvis i afgravning og endelig er den indpakket i grønt, der alt sammen bevirker, at der ingen visuel kontakt er mellem by og motorvej. Alligevel registreres den i bybilledet, som et vigtigt element.

BYENS BILLEDE

PROCES OG METODE

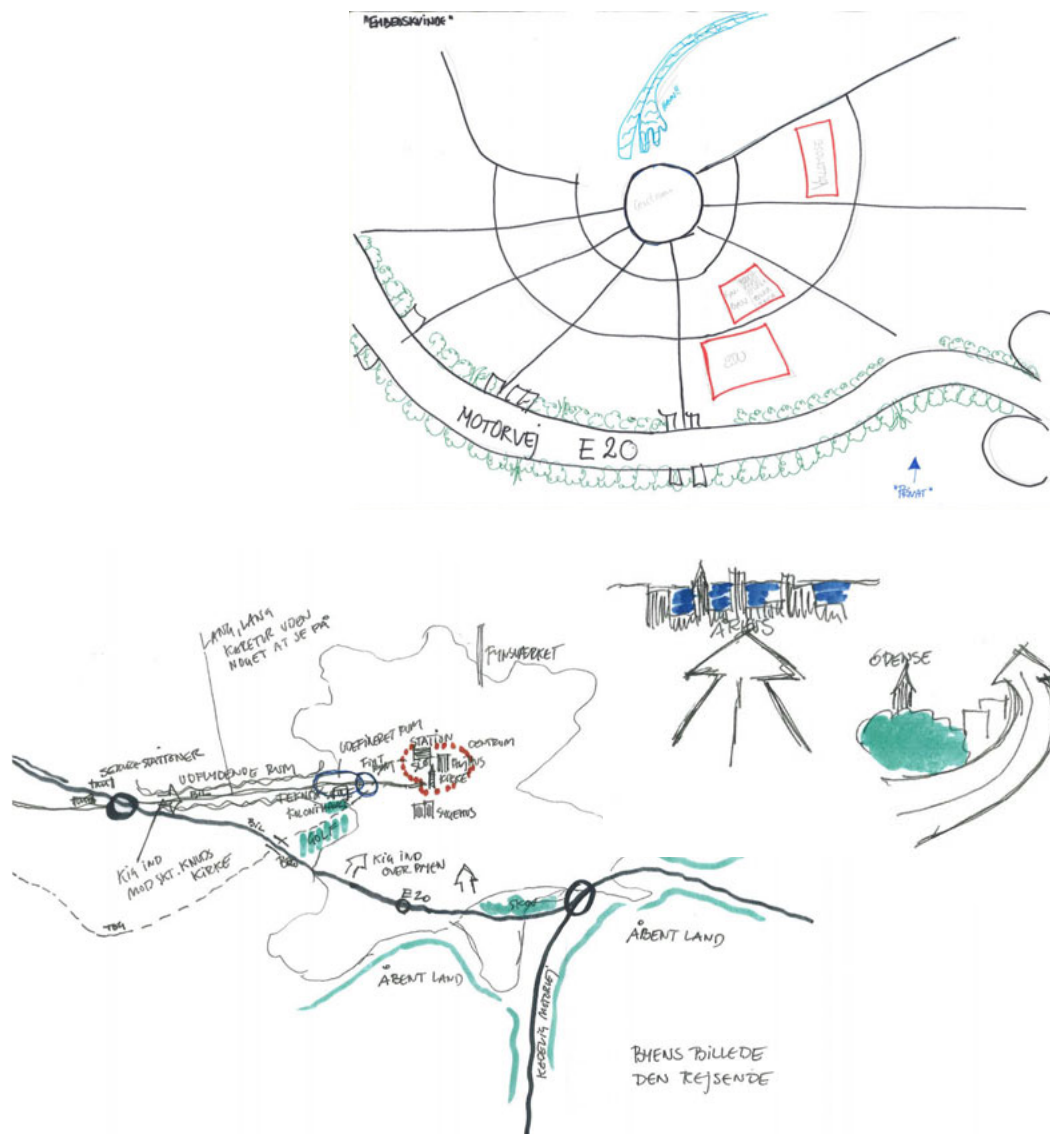
2.4

Skitsemateriale og opsamlings tekst

Workshoppen endte ud med at der blev peget på de 10 hovedtræk/elementer Byens Billede skulle indeholde.

- Øst-vest retning (Middelfartvej-Nyborgvej. Byen hænger nærmest på denne snor. De eneste veje der fører ud i verden. De andre radialveje ender groft set alle i en Cul de Sac).
- Motorvejen ("grøn korridor". Det er et skisma, at motorvejen er pakket ind i grønt, hvor man kører forbi uden at opdage Odense. Samtidig er Odenses beliggenhed på det store H en stor del af byens identitet).
- Enklave byen (byen består af øer eller "kødboller" i en grøn suppe).
- Bykernen (På mange måder her tyngdepunktet naturligvis er. Verdens navle).
- Havnen/åen (måske ikke det mest præsente i folks bevidsthed, men utroligt kulturhistorisk bærende). Man kan ikke sige Odense uden at nævne havn og å.
- Bebyggelseskarakter/bymasse (Højde, tæthed, arkitekturstil, funktion etc. (Eller "Tid, sted og anvendelse", Piet Van Deurs).
- Vejstruktur (den overordnede).
- "Bykant" (hvor kan man med rimelighed sige, at byens kant er? På grund af enklavestrukturen, har byen en utroligt lang kant).

- Det grønne mellemrum (Det grønne er som en fraktalfigur. Helt oppe fra motorvejsniveau og ned til potteplanten er byen gennemsyret af det grønne).
- Jernbanen som barriere (byen skæres over af jernbanen).

Projektgruppe

Charlotte Lorentzen
Mette Bjarnt
Paw Gadgaard (projektleder)
Søren Færch Petersen
Anders Skriver Myrtue
Lise Hansen Thorsen

Byplanarkitekt
Konsulent
Byplanarkitekt
Byplanarkitekt
Overinspektør
Landskabsarkitekt

Plankontoret
Plankontoret
Byplan
Byplan
Odense Bys Museer
Park & Natur

Borgmesterforvaltningen
Borgmesterforvaltningen
By- og Kulturforvaltningen
By- og Kulturforvaltningen
By- og Kulturforvaltningen
By- og Kulturforvaltningen

Dennis Lund
Bjørn Bæk Nielsen
Tanja Breth Clausen
Katrina Wiberg

Arkitekt
Arkitekt
Arkitekt
Arkitekt

Møller og Grønborg Arkitekter og Planlæggere
Møller og Grønborg Arkitekter og Planlæggere
Møller og Grønborg Arkitekter og Planlæggere
Møller og Grønborg Arkitekter og Planlæggere